

Bağdat'tan Derlenen Halk Masallarının İncelmesi

دراسة عن الحكايات الشعبية البغدادية

Dr. Necdet Yaşar Bayatlı

د. نجدت ياشر مراد البياتي

الخلاصة

تستطيع الامة او المجتمع الحفاظ على وجودها من خلال قيمها الثقافية ومن ثم نقلها الى الاجيال الاخرى وتعريفها وتقديمها لباقي الامم. وبهذا يمكن تثبيت القيم الثقافية والمجتمعية المشتركة بين امم العالم ومن خلال هذه المشتركات يمكن تحضير اعمال جميلة تخدم الانسانية. من الممكن ان نقول ان الحكايات الشعبية تعتبر الشريان الرئيسي للادب الشعبي لما تحمله من قيم ثقافية ومجتمعية. تناول هذا البحث عشرة نصوص لحكايات شعبية بغدادية تم جمعها من خلال دراسة ميدانية بغية تعريفها وتقديمها للقارئ التركي. قبل تدقيق الانماط والاشكال للحكايات الشعبية البغدادية تم تلك من حيث الشكل والمحتوى وبعد التدقيق تم سرد نصوص هذه الحكايات باللغة التركية تم جمعها من خلال دراسة ميدانية.

ÖZET

Bir millet veya topluluk kendi varlığını ancak kültürel değerleri ile koruyabilecek; gelecek nesillere aktarabilecek ve dünyanın diğer milletlerine tanıtabilecektir. Böylece dünya milletleri arasında ortak kültürel ve toplumsal değerler tespit edilecek ve bu ortak değerlerden hareketle insanlık hizmetine sunulabilecek çok güzel çalışmalar hazırlanabilecektir. Taşıdıkları zengin kültürel ve toplumsal değerlerinden dolayı masalların halk edebiyatı ürünlerinin şah damarı niteliğinde oldukları söylenebilir. Bu çalışmada Türk okuruna Bağdat halk masallarını tanıtmak için sahadan derlenen on masal metnine yer verilmiştir. Bağdat masal metinlerinin tip ve motif sırasını vermeden önce masal tanıtılmış ve daha sonra bu masallar şekil ve muhteva açısından incelenmiştir. İncelmeden sonra Bağdat Arapçası ile derlenen masal metinlerinin içeriğini ve havasını koruyarak Türkiye Türkçesine tercüme edilmiştir.

GİRİŞ

Kültür, maddi ve manevi gereksinimlerden oluşan bir mürekkeptir. Toplumlardan birinin kültürlerini bilebilirsek bu toplumun kendilerinden ve başka toplum mensuplarından beklentilerini öğrenmenin yanı sıra bu toplumun nasıl eğlendiğini, neden hoşlandığını ve neden hoşlanmadığını da öğrenmiş oluruz. Bunun yanı sıra başka milletlerin kültürlerine vakıf olduğumuzda o toplum bireylerinin hayat mahiyetlerine, düşünce sistemlerine ve atalarından tevarüs ettikleri düşünce derinliği ile gelecekte karşılayacakları sorunlara ilişkin nasıl bir çözüm üretebilecekleri konusunda fikir ediniriz. Bu bakımdan Halk edebiyatı ürünleri de bir milletin kültürünü en iyi ve doğal şekilde yansıtır.

Halkın psikolojisini, kültürünü, düşünce sistemini, hayat tarzını, sosyo-kültür ve psiko-kültür yapısını yansıtan, halk dili ile anlatılan, sözlü olarak kuşaktan kuşağa, yöreden yöreye dolaşıp intikal eden halk edebiyatı ürünleri Türkler arasında olduğu gibi Araplar arasında da önemli bir yere sahiptir. Diğer açıdan bakıldığında halk edebiyatı ürünlerinin her birinde gizemli bir anlam bulunduğu görülmektedir.

İNCELEME

Masal türü, Pertev Naili Boratav,¹ Şükrü Elçin,² Saim Sakaoğlu,³ Umay Günay,⁴ Ali Berat Alptekin,⁵ Esmâ Şimşek,⁶ gibi birçok halk edebiyatı araştırmacı tarafından tanımlanmıştır. Söz konusu araştırmacıların yaptığı tanımlardan hareketle masal için şöyle bir tanımlama yapılabilir: Masal, oldukça eski bir geçmişi olan, atalarımızdan ve büyüklerimizden sözlü olarak aktarılarak kuşaktan kuşağa dolaşan, dinleyicilerinin sıkıntılarını bir an olsa da unutturan ve onların dikkatlerini, akıllarını günlük hayatta uzaklaştırarak hayal ve olağanüstü olaylar âleminde birkaç dakika, belki de birkaç saat dolaştırıp sonra tekrar normal hayata döndüren olağanüstü, kısa, mensur bir anlatı türüdür.⁷

Masal tanımlamasından sonra araştırmamıza konu olan, Bağdat Arap masallarının muhteva özellikleri ve sonrasında ise şekil özellikleri verilecektir.

Bağdat Masallarının Muhteva Özellikleri:

1. Türk masallarında olduğu gibi Bağdat masallarında da olağanüstü olaylar bulunur. Sözelimi, bir numaralı masalda zengin şımarık

çocuğun suya attığı yüzüğün bir balık tarafından yutulmuş ve daha sonra yoksul kadın anılan balığı satın alır ve balığın karnındaki yüzüğü bulur.

Üç numaralı masalda baba çocuklarına fener, seccade ve battaniye olmak üzere olağanüstü özelliklere sahip üç değerli eşya bırakır.

Dört numaralı masalda, vefalı köpek kendisine sahip çıkan adamı dişi ile çekerek mezarlığa götürür ve onun içi altın dolu bir testi bulmasını sağlar. Diğer bir masal da balıkçının üç defa artarda tuttuğu ve her defasında suya attığı ufak balığın annesi aniden sudan çıkar kendisi ile konuşur.

Altı numaralı masalda fakir bir adam misafir ettiği garibanın bir kâğıda yazdığı üzere rızkını çöplükten bulur.

Dokuz numaralı masalda köpek kendisini uzaklara kovduran adamın torununu sudan kurtarır.

On numaralı masalda uzun zaman çocukları olmayan karı kocaya Allah bir kedi verir.

2. Masal kahramanları olağanüstü özelliklere sahiptir. Sözelimi on numaralı masalda kedi, parmaklarındaki yüzüğü çıkardıktan sonra harikulade güzelliğe sahip güzel bir kıza dönüşür.
3. Türk masallarında olduğu gibi Bağdat'tan derlenen masallarda da yer adları geçmektedir. Örnek olarak daha çok şehir olarak Bağdat adı kullanılmaktadır.
4. Masallarda kahramanların duaları Cenab-ı Allah tarafından kabul edilir. Sözelimi, on numaralı masalda uzun zaman çocuğu olmayan kadının Allah'a dua etmesi sonucunda kedi şeklinde bir çocuğu olur.
5. Türk masallarında olduğu gibi Bağdat masallarında da sembolik tipler yer almaktadır. Sözelimi iyiliğin, bir yabancıya yardım etmenin sembolü olan yaşlı adam altı numaralı masalda, vefanın sembolü olan köpek dört numaralı masalda karşımıza çıkar.
6. Masalların kahramanları genellikle olağanüstü güce sahip, yardım etmeyi seven bir özelliğe sahiptir, ayrıca insan veya hayvanlar sayesinde başarıya kavuşur, zengin olur ve muradına erer. Örneğin, beş numaralı masalda balıkçı adam sudan çıkan büyük

- balık ve altı numaralı masalda Hacı Saudi misafir ettiği yaşlı ve yırtık elbiseli adam sayesinde zengin olur.
7. Masallarda dinleyicileri iyilik yapmaya, kötülükten uzak durmaya vb. gibi güzel mesajlar ve hikmetler vardır.
  8. Bağdat masallarında dinî unsurlar ve inanışlar yer almaktadır. Sözelimi, bir numaralı masalda yoksul terzi kadının tam bir Allah inancı olduğunu ve bunu da her işinin başlangıcında “Allah var” diyerek ifade ettiği görülmektedir. İki numaralı masalda cami ve cami imamından söz edilmektedir. On numaralı masalda çocuk sahibi olmak isteyen kadının Allah’a dua ederek çocuk sahibi olmak istemesi vardır.
  9. Bağdat’ın eski evleri, Bağdat’ta kadın terzileri, dilencilere camilerde oda tahsis etmek ve yemek vermek; Sindibad’ın sihirli halısı, Allaeddin’in sihirli feneri; mezarlık, nehir kenarında çocukların yüzmesi, Dicle nehrinde balık tutmak ve balıkçılar vb. gibi kültürel ve folklorik unsurlar Bağdat masallarında görülebilir.
  10. Bazı masallarda konular gerçek hayatta da karşımıza çıkabilir. Sözelimi, iki numaralı masalda cereyan eden olayları bugün bile gerçek hayatta yaşayabiliriz.
  11. Masalların hiç birinde etnik veya mezhep unsuruna işaret edilmemiştir.

Bağdat Masallarının Şekil Özellikleri

1. Çalışmaya alınan Bağdat masallarının hacim açısından kısa oldukları dikkat çekmektedir. Bunun sebebi Bağdat gibi metropol bir şehirde artık bu geleneğin unutulmaya yüz tuttuğunun bir göstergesidir. Nitekim Bağdat halkının son on yılda yaşadığı dramatik olaylar yüzünden Bağdatlı’nın birinin diğerine “bana bir masal anlatır mısın? Demesi durumunda alacağı cevabın şöyle olacağı aşikârdır. Ah be kardeşim şu son on yılda zaten bizim yaşadıklarımız bir masal sayılır, sen ne diye bende daha masal istersin ki!
2. Araştırmaya konu olan on masal metni giriş, geçiş ve sonuç formüllerden yoksundur.

3. Masalların hepsi mensurdur. Manzum ürünlere hiç rastlanmamaktadır.
4. Masalların hepsi tek tiplidir. Hâlbuki eski Arap masalları iki veya daha fazla tiplerden oluşabilirdi. Bunun sebebi de yukarıda bahsedildiği gibi masal anlatma geleneğinin bu şehirde unutulmaya yüz çevirmiş olmasıdır. Masalları anlatan kişiler ısrar sonucunda masal anlattıkları için, masallar genelde sözün gelişi anlatılır olmuş anlatanlar tarafından ayrıca bir süsleme yapmamışlardır.
5. Derlenen on masal metni doğal anlatım ortamında derlenmediği için motif açısından da yoksundurlar.
6. Masallar Bağdat yerel Arapçası ile derlenmiş, Türkiye Türkçesine içeriği ve havası korunarak ve herhangi bir şeyi kesmeden ve eklemeyen tarafımızdan tercüme edilmiştir.
7. Genellikle Masal metinlerinde halk edebiyatının diğer unsurlarına rastlanabilir. Ancak derlenen on masal metninde yok denecek kadar bu gibi ürünlere rastlanmamaktadır.

Bağdat Masallarının Tiplerine Göre Motif Sırası

Kendi başına var olabilen her bağımsız masal metnine tip adı verilmektedir.⁸ Bağdat masallarının tip ve motif sırası verilirken, aşağıdaki sıra izlenmiştir:

1. Masalın Adı
2. Masalın Motif Sırası

Birinci masal

1. Masalın Adı: Allah var

2. Masalın Motif Sırası:

- a. Geçimini terzicilik yaparak kızı ile birlikte yıkık dökük eski bir evde yaşayan bir kadın sürekli “Allah var” ifadesini ağzından düşürmez.

- b. Bundan rahatsız olan şımarık zengin çocuğu onu tuzağa düşürmek için ona kumaş götürüp beden ölçüsünü almadan kendisine bir gömlek dikmesini ister.
- c. Kadın da beden ölçüsünü almadan ona güzel bir gömlek diker.
- d. Şımarık zengin bu sefer ona pırlanta yüzüğünü emanet eder ve emanet ettiği yüzüğü zenci yardımcısından çalmasını ister.
- e. Zenci kendisine istenileni yapar ve yüzüğü çalıp zengin çocuğuna verir.
- f. Yüzüğü alan zengin şımarık çocuğu yüzüğü suya atar.
- g. Suyu atılan yüzük bir balık tarafından yutulur. Söz konusu balık kadın tarafından satın alınır; karnı yarınca yüzük bulunur.
- h. İntikam almak için gelen zengin şımarık çocuğa, suya attığı yüzük verilince şaşsa kalır ve daha sonra kadının kızı ile evlenir.

İkinci masal

1. Masalın Adı: Üç Kör Dilenci

2. Masalın Motif Sırası:

- a. Eskiden Bağdat'ın bir camiinde üç kör dilenci yaşar, burada yiyip içip kalır.
- b. Sabahtan akşama kadar dilencilige çıkan dilenciler, herhangi bir masraf yapmadan dilencilikten elde ettikleri paraları saklarlar.
- c. Zeki bir genç, onları gözlemler ve kimseye görünmeden sakladıkları paraları çalar.
- d. Yatsı namazından sonra camiye geri dönen üç kör dilenci ömür boyu biriktirdikleri paraları bulmayınca birbirlerini suçlar ve kavga ederler.
- e. Neden kavga ettiklerini oradaki insanlara anlatamayan üç dilenci, bir süre birbirleri ile konuşmaz ve daha sonra bir daha bir araya gelmemek üzere camiden ayrılırlar.
- f. Dilencilerin paralarını çalan zeki genç, müreffeh bir hayata kavuşur.

Üçüncü masal

1. Masalın Adı: Üç Kardeşe Kalan Babanın Mirası

2. Masalın Motif Sırası:

- a. Bağdat'ta yaşayan adamın biri, Alladdin'in feneri, Sindibad'ın halısı ve sihirli bir battaniyeye sahiptir.

- b. Adam vefat ettikten sonra bu üç değerli eşyayı üç oğluna bırakır.
- c. Üç kardeş babalarından kalan bu üç değerli eşyayı bir tülü paylaşamıyor ve kavga etmeye başlıyor.
- d. Yanlarından geçen elli yaşlarında bir adam neden kavga ettiklerini sorar ve eşyaların paylaşması için kendisine vermelerini ister.
- e. Adam sihir halı üstünde oturur, feneri de eline alır ve sihirli battaniye ile örtünerek ortadan kaybolarak üç kardeşi aldatır.

Dördüncü masal

1. Masalın Adı: Vefalı Köpek

2. Masalın Motif Sırası:

- a. Ailesi ile birlikte eski bir kulübede yaşayan Hubi isimli yaşlı adam her gün kasapları gezerek kemik toplar ve sokaktaki köpeklere dağıtır.
- b. Hubi bir gün mahallenin bir köşesinde çok hasta ve ölmek üzere olan bir köpeği bulur ve onu evine alır.
- c. Köpek Hubi sayesinde bir süre sonra sağlığına kavuşur.
- d. Gittikçe maddi durumu kötüye giden Hubi ailesi ile birlikte oturduğu eski kulübeyi satmaya karar verir.
- e. Bunun üzerinde köpek, Hubi'nin elbisesini dişi ile çekerek mezarlığa götürür ve el ve ayakları ile kazdığı çukurda ona altın dolusu bir testi çıkarır.
- f. Hubi köpeğin kendisine verdiği altın dolusu sayesinde kulübesinin yerine yeni bir ev yaptırır ve müreffeh bir hayata kavuşur.

Beşinci masal

1. Masalın Adı: Küçük Balık

2. Masalın Motif Sırası:

- a. Dicle nehri kenarında Abdan isimli genç geçimini balıkçılık yaparak geçiriyordu.
- b. Abdan bir gün her sabah yaptığı gibi balkı tutmaya gider ve ağını nehre atar.
- c. Abdan üç defa üst üste ağını çeker ve her defasında ufacık bir balık bulur ve onu suya atar.

- d. Abdan'ın karşısına aniden büyük bir balık çıkar ve üç defa üst üste ağıyla tuttuğu ve her defasında tekrar onu suya attığı ufacık balığın annesi olduğunu söyler.
- e. Büyük balık, çocuğuna yaptığı iyiliğe karşı Abdan'ı ödüllendirir ve bir sene boyunca ona her Cuma günü altın ve mücevherler çıkarır.
- f. Balığın kendisine verdiği altın ve mücevherler sayesinde zengin olan Abdan, zengin olur, evlenir ev ve vapur alır.

Altıncı masal

1. Masalın Adı: Çöplükten Rızık

2. Masalın Motif Sırası:

- a. Bağdat'ta Hacı Saudi adında yoksul bir adam harabe şeklinde olan bir evde yaşar. Buna rağmen kapısını çalan yoksullara da yardım etmeyi hiçbir şekilde reddetmez.. Yağmurlu, fırtınalı ve soğuk bir gecede kapısı çalınır. Kapıyı açan Hacı Saudi, karşısında fakir, elbisesi yırtık bir adam bulur, evine alır, yemek yedirir ve çay içirdikten sonra yatması için ona yatak döşer.
- b. Ertesi günün sabahında ev sahibi Saudi misafirini uyandırmak için odaya girince adamın gittiğini ve yatak üzerinde "Allah senin rızıkını çöplükte kılsın" ibaresinin yazıldığı bir kâğıt parçasını bulur. Hacı Saudi adamın niçin öyle yazdığını anlayamaz ve bunun arkasında bir sır olduğunu düşünür.
- c. Aradan bir süre geçtikten sonra, Hacı Saudi'nin torunu evin anahtarını kaybeder. Karısı ve çocukları anahtarın çöplüğe atıldığını düşünürler.
- d. Hacı Saudi çöplüğe gider ve aramaya başlar. Çöplüğü arayan Hacı Saudi ağır bir kumaş kesesi bulur, keseyi açınca içinde çok sayıda altın görür.
- e. Anahtarı da her ne kadar arasa da bulamadan eve geri döner. Eve dönünce kendisine anahtarın bulunduğunu söylerler.
- f. Hacı Saudi, bir süre önce aklına misafir ettiği yoksul adamın yazdığı kâğıt parçası aklına gelir. Hacı Saudi bulduğu altınlar sayesinde müreffeh bir hayata kavuşur ve yeni bir ev satın alır.

Yedinci masal

1. Masalın Adı: Balıkçıların Hikayesi

Masalın Motif Sırası

- a. Dicle nehrinde balık tutmaya giden balıkçılar, dönüşlerinde nehrin kenarında oturan ve önüne koyduğu boş bir sahanla dilencilik yapan bir gence günlük nafakasını karşılması için sırası ile bir balık koymayı adet edinmişlerdir.
- b. Balık dilenmekle geçiren yoksul genç günlerden bir gün balıkçıların birinin sahanına attığı balığı almayı kabul etmez ve ona “Ban bir günlük yemek verip karnımı doyurmaya çalışacağına bana ömür boyu yemek getirebileceğim bir meslek öğretsene” der.
- c. Bunun üzerinde nehirde her gün balık tutan balıkçılar toplanır ve genç çocuğa bir balık tutma ağı hediye ederek ona balık avlamayı öğretirler.
- d. Bir müddet sonra genç, usta bir balıkçı olur. Daha sonra para biriktirerek kendine küçük bir ev alır.
- e. Bir gün her zamanki gibi balık tutmaya giderken, komşu evinden çocukların ağlama seslerini işitir. İyi niyetle kulağını kapıya yaslandırarak komşu çocukların ağıltıklarını duyar.
- f. Bunun üzerine her gün sabah erkenden onların kapısının önünde sepet içinde ekmek, yiyecek ve bir miktar para bırakır. Ama onlara hiç görünmezdi.
- g. Aradan bir müddet geçtikten sonra komşu kadın, bu sepetin kimin tarafından bırakıldığını merak eder ve onu görmek ister.
- h. Ertesi gün, kadın kapının arkasında bekler. Genç balıkçı sepeti bırakır bırakmaz kapıyı açar ve onu görür. Onunla konuşur ve teşekkür ettikten sonra neden kendilerine yardım ettiğini sorar.
- i. Balıkçı kendisi daha önce yoksul olduğu için yoksulluğun ne kadar acı verici bir durum olduğunu bildiğini ve yoksullara yardım etmek istediğini söyler.
- j. Kadın genç çocuğa “Ben seni oğlum gibi sevdim. Kızımın da senin gibi yardım sever ve çalışkan biri ile evlenmesini isterim” der.
- k. Genç balıkçı da buna sevinir ve kadının kızı ile evlenir. Daha sonra hep beraber güzel ve mutlu bir yaşam sürerler.

Sekizinci masal

1. Masalın Adı: Para ve Huzur

Masalın Motif Sırası

- a. Bağdat'ın bir mahallesinde yoksul ama ailesi ve çocukları ile huzur içinde yaşayan bir aile ile biri de çok zengin ama sabahlara kadar eğlence ile meşgul olan iki komşu aile yan yana yaşar.
- b. Zengin komşu sabaha kadar içki içer ve arkadaşları ile eğlence yaptığı için az uyur çok yorulurdu. Yoksul komşu ise akşam namazından sonra ailesi ile zamanı geçirir, çoluk çocukları ile eğlenir ve huzur içinde yaşar.
- c. Bir gün zengin komşu, yoksul komşusuna bakar ve parası olmamasına rağmen ne kadar huzurlu bir yaşamı olduğunu görür. Onu huzurundan alı koymak için ertesi gün yanına gider ve ona “Sen benim kaç yıllık komşusun, sana çok güveniyorum, paramı senin yanında emanet edeceğim, lütfen beni kırma” der.
- d. Yoksul ama iyi niyetli olan komşu, zengin komşusunu arzusunu yerine getir ve emaneti alır. Bunun üzerine gece sabaha kadar onun paralarına bir şey olmaması için nöbet tutar. Böylece ailesinden ve çoluk çocuğundan ayrılır ve onlara zaman ayıramaz olur.
- e. Gün geçtikçe hem kendisi hem de çoluk çocuğu huzursuz olurlar. Hatta zengin komşunun parasını beklemekten uyumaya zaman bulamaz olur.
- f. Çocukları yakınmaya başlarlar ve neden kendileri ile eskisi gibi zaman geçirmediğini söylerler. Yoksul adam bu huzursuzluğa dayanmayarak parayı komşusuna iade eder ve ona parasını iade eder ve paraya değil huzura ihtiyacı olduğunu söyler.
- g. Zengin komşu de ona haklı olduğunu söyler.

Dokuzuncu masal

1. Masalın Adı: Köpeğin Vefası

Masalın Motif Sırası

- a. Bağdat'ta bir tüccar, sarayını hırsızlardan koruyan çok güçlü ve sadık bir köpeği var.

- b. Tüccarın torunlarından biri bu köpeği çok sever ve onunla sürekli oynayarak hoşça vakit geçirir.
- c. Aradan baya bir zaman geçtikten sonra köpek yaşlanır ve takatten düşer. Tüccar da korumalarına köpeğin uzaklara götürülüp bırakılmasını söyler.
- d. Aradan iki gün geçtikten sonra köpek yine saraya geri döner. Tüccar da yine onu kovdurur.
- e. Köpek bunun üzerinde nehir kenarında bulunan bir harabede yaşamaya karar verir ve oradan hiç ayrılmaz olur.
- f. Bir gün köpek nehrin kenarında otururken birkaç çocuğun nehirde yüzdüklerini ve oynadıklarını görür. Aradan birkaç dakika geçtikten sonra nehirde çok kuvvetli bir dalga olur. Çocukların biri bu dalga esnasında boğulma tehlikesi geçirir. Bunu gören köpek suya atlanır ve çocuğu kurtarır.
- g. Çocuk nehir kıyısına köpek sayesinde gelebilir. Gözleri açtığında kendisini kurtaran köpeğin büyükbabasının kovduğu yaşlı köpek olduğunu fark eder.
- h. Bunun üzerine büyükbabasına gider ve ona “İnsan kendine yıllarca hizmet eden köpeğine karşı vefasızlık, yapar, ama köpek, yıllarca kendisine yemek veren insana karşı vefasızlık yapmaz” der.

Onuncu masal

1. Masalın Adı: Kedi Kız

Masalın Motif Sırası

- a. Hiç çocukları olmayan bir karı koca bir gün Allah’a çokça dua ederek kendilerine bir çocuk vermesini isterler.
- b. Bir gün akşam saatinde evladı olmadığından dolayı iyice canı sıkılan evin hanımı “ Allah’ım kedi de olsa bana bir kız çocuğu ver” şeklinde dua eder. Cenab-ı Allah da bu hanımın duasını kabul eder, daha sonra kadın bir kedi doğurur.
- c. Bir süre sonra kedi büyüyünce anne baba sabah saatlerinde işe giderken onu evde yalnız bırakmak zorunda kalırlar. Kedi de şehirde dolaşarak güzel evleri, dükkân ve çarşıları görür, gündüzünü dışarıda geçirir ve anne babası dönmeden önce de eve geri döner.

- d. Bu kedi bir gün şehirde dolaşırken içinde çok güzel ağaçlar bulunan kralın muhteşem sarayını görür. Sarayın korumaları tarafından uygulanan sıkı korumaya rağmen içeri girmeyi başarır
- e. Sarayın bahçesinde dolaşır ve burada bin bir çeşit ağaçların bulunduğunu görür ve güzelliklerine hayran olur. Bahçenin ortasında bir küçük havuz görünce, hemen canı yüzmek ister.
- f. Bunun üzerine kedi kılığında çıkar, parmaklarındaki yüzükleri çıkarır ve kedinin yerini harikulade güzel bir kız alır. Yüzmeden sonra ağaçlardan meyve kopartarak bahçeden ayrılır.
- g. Akşam saatinde anne ve baba evlerinde hayatlarında hiç görmedikleri güzel meyveleri bulurlar. Nerden geldiğini anlayamazlarsa da yinede bunları yerler ve Allah’a şükrederler.
- h. Bir gün kralın oğlu korumaların rahatsız olduklarını görünce onlara neden rahatsız olduklarını sorar. Korumalar da kedinin kendilerine ne yaptığını anlatırlar.
- i. Kral oğlu kediyi yakalamaya karar verir ve ertesi gün kendisini ağaçlar arasında saklar. Kedinin bahçeye girdiğini, elbisesini ve kılığını çıkardığını görür. Kralın oğlu kızın harikulade güzelliğine karşı şaşırır ve gizlice onun çıkardığı yüzüklerden birini alır.
- j. Kız sudan çıkınca yüzüklerinden birinin kaybolduğu görür. Onu aramaya başlar ama bir türlü bulamaz ve üzülerek eve geri döner. Ertesi gün kralın oğlu tekrar kızın bir yüzüğünü çalar ve ona görünmeden eve dönünce onu takip eder.
- k. Ertesi güne kral oğlu yanına babasını da alarak kızını istemeye gider. Kralı evlerinde gören karı koca şaşırır kalır ve ne yapacaklarını bilemez olurlar.
- l. Kral biraz oturduktan sonra kızını ister. Bunu duyan karı koca, kızlarının olmadığını anlatırken, kralın oğlu babasına konuşma fırsatı vermeden “Hayır, kızınız var, hem de harikulade güzeldi, bu iki yüzük de onundur.” der.
- m. Kralın oğlu kedinin aslında güzel bir kız olduğunu anlatır.
- n. Meclise giren kedi kedilik kılığında çıkar ve harikulade bir kız olduğu ortaya çıkar.
- o. Bunun gören baba- anne dâhil herkes şaşırır.
- p. Daha sonra kız kralın oğlu ile evlenir ve anne ile babasını saraya yerleşir.

Bağdat Masalları Metinleri

1

Allah Var

Eskiden Bağdat'ta çok iyi bir kadın, kızı ile birlikte eski dökülmüş bir evde tek başlarına yaşıyorlardı. Kadın geçimini terzilik yaparak sağlıyordu. Çok hünerli bir terzi olan kadın, yoksulluk içinde yaşamasına rağmen “Allah var” ifadesini ağzından düşürmüyordu.

Yoksul kadının yaşadığı evin hemen yanında zengin bir ailenin evi vardı. Bu zengin ailenin çok şımarık bir oğlu vardı. Kadın “Allah var” dedikçe bu şımarık ailenin oğlu ona hiddetleniyor ve kızılıyordu. Günlerden bir gün şımarık oğlan bu yoksul kadından intikam almaya karar verir. Bunun üzerinde kadına bir parça kumaş götürür ve kendisine bedeninin ölçüsünü almadan bir gömlek dikmesini ister. Kadın da çok hünerli bir terzi olduğu için tamam “Allah var, akşama gel al.” der. Şımarık çocuk akşam geldiğinde kadının gömleği tam bedenince diktiğini görür ve buna şaşırır. Bunun üzerinde onu tekrar tuzağa düşürmek ister ve ona “Bu pırlanta yüzüğümü sana emanet ediyorum. Bir müddet sonra gelip senden tekrar alacağım.” der ve Yakut adlı zenci hizmetçisini yanına alarak evden çıkar. Evden çıktıktan sonra şımarık zengin hizmetçisi Yakut ile kapı arkasından kadının kızına “Kızım bu yüzüğü ambardaki sandığa koy” dediğini duyarlar. Bunun üzerinde, şımarık zengin hizmetçisine kadını tuzağa düşürmek için yüzüğü çalmasını emreder.

Gece zenci Yakut, kadının evine gider, yüzüğü çalar ve zengin şımarık çocuğa verir. Şımarık zengin kadından intikam almak için yüzüğü suya atar.

Ertesi gün, kadının kızı canı balık çeker ve bunun üzerinde annesi, ona balık almak için pazara gider. Pazardan bir balık alır ve getirdikten sonra balığın karnını yarıncı şımarık zenginin kendisine emanet ettiği yüzüğü bulur. Bunun üzerinde Allah var deyip kızını çağırır ve komşusunun kendisine verdiği yüzüğün, balığın karnından çıktığını söyler. Kadın kızına gidip sandığın içinde yüzüğün bulunup bulunmamasından emin olmasını

ister. Kız sandığı getirdiğinde yüzüğün bulunmadığını görür. Bunun üzerinde kadın “Kızım Allah var, çok şükür Allah bizi bu darlıktan da kurtardı.” der.

Şımarık zengin çocuğu, ertesi gün kadına gelir ve yüzüğünü ister. Bunun üzerinde kadın sandığı açar ve yüzüğünü ona verince zengin şımarık çocuk şaşa kalır ve kadından başından geçenlerini anlatmasını ister. Kadın “Oğlum, Allah’a inancım olmasa ve ona tevekkül etmesem, Allah senin beni düşürdüğün bu darlıktan kurtarmazdı. Bu yüzden ben hep Allah var derim”.

Şımarık zengin çocuğu kadının söylediklerine karşı mahcup olur ve hemen Allah’a inanır ve kadının kızı ile evlenir ve mutlu mesut bir yaşam sürer.

2

Üç Kör Dilenci

Eskiden Bağdat’ın bir camiinde üç kör dilenci yaşıyordu. Bunlar camide yiyip, içip yatıyorlardı. Dilenciligi kendilerine bir meslek edinmişlerdi. Hayırsever insanlar onlara maddi ve manevi olarak yardım ederdi. Dolayısıyla herhangi bir para harcamadan camide kendilerine tahsis edilen bir oda da kalıyorlardı. Üç kör dilencinin durumunu izleyen bir zeki genç kendi kendine “Acaba bu üç kör dilenci topladıkları dilencilik paralarına ne yapıyorlar. Onlar herhangi bir para harcamadan camide yer içer yatarlar. Aynı zamanda hayırsever insanlar da onlara maddi manevi yardım eder.” der. Zeki genç onların paralarına gizlice el koymaya karar verir.

Dilenciler, dilencilik yapmak için her gün sabah ezanından sonra camiden çıkar ve yatsı namazından sonra geri döner. Zeki genç bir gün dilenciler çıktıktan sonra camide kaldıkları odaya gizlice girer ve sakladıkları parayı bulur ve hepsini alarak kimseye görünmeden oradan ayrılır.

Yatsı namazından sonra tekrar kaldıkları camiye gelen üç kör, ömürleri boyunca dilencilikten biriktirdikleri paraların çalındığını fark ederler. Bunun üzerinde birbirlerini suçlamaya ve kavga etmeye başlarlar. Caminin imamı ve diğer namaz kılanlar müdahale etmese birbirlerini katledeceklerdir. Kavga etmelerini engelleyen insanlar neden kavga ettiklerini sorunca onlara bir şey söyleyemezler. Çünkü hayatları boyunca biriktirdikleri servetlerinin çalındığını söyleyemezler. Çünkü insanlar onlara “Bu kadar servete sahip iseniz neden camide kalıp, dilencilik yapıyorsunuz”

diyebilirler. Bir müddet konuşmazlar ise de daha sonra kahırlarından patlarlar. Bu yüzden camiden ayrılır ve bir daha bir araya gelmemek üzere her biri bir tarafa gider.

Dilencilerin paralarını çalan genç müreffeh bir yaşama kavuşur ve hayatının sonuna kadar hep şunu söyler “Bu kadar servete sahip olan bir insan neden kendini dünyanın nimetlerinden mahrum eder” der.

3

Üç Kardeşe Kalan Babanın Mirası

Eskiden Bağdat'ta çok iyi bir adamın üç oğlu vardı. Adam, Alâeddin'in Feneri'ne sahipti. Bu fener sayesinde dünyanın bütün gizli şeylerini görebiliyordu. Ayrıca Sindibad'ın sihirli halısına da sahipti. Bu halı sayesinde dünyanın her yerine gidebiliyordu. Bununla birlikte içine gizlediği sihirli bir battaniyesi vardı. Bu battaniyeye sarılınca kimseye görünmezdi. Bu sihirli malzemeleri ihtiyaç duyduğu zamanda kullanır, hiçbir zaman kötü niyetli bir maksatla kullanmazdı. Bu adam elindeki sihirli malzemelerin kendisi öldükten sonra çocuklarına kalmasını istiyordu.

Günlerden bir gün çocuklarını etrafına topladı ve onlara “Ben öldükten sonra siz bunları kendi aranızda paylaşın ve kötü işler için değil, hep iyi işler için kullanın,” dedi. Günler geçtikçe iyice yaşlanan baba bir süre sonra vefat etti. Babanın ölümünden üç gün sonra üç kardeş babalarından kalan olağanüstü eşyaları paylaşmak istediler. Ama kimin hangi sihirli malzemeyi alacağı konusunda bir türlü anlaşamadılar ve kavga ettiler. O esnada yanlarına ellili yaşlarda akli başında bir adam gelir ve neden kavga ettiklerini sorar. Çocuklar da bu olağanüstü nesnelere gizli sırlarını ona anlatır. Adam şu halıyı verin bakalım der ve halını üstünde oturur, şu feneri de verin elime alayım der, şu battaniyeyi de verin bakayım der. Her üç nesneyi de eline geçirince birden kaybolur gider. Üçkardeş de adamın gözlerin önünde kendilerini aldattığını görünce ağızları açık baka kalırlar.

4

Vefalı Köpek

Eskiden Bağdat'ın eski mahallerinden biri olan Haydarhane mahallesinde Hubi isminde yoksul bir adam ailesi ile birlikte çok küçük bir kulübede yaşardı. Kulübesi yıkık dökük olan Hubi, tavuk ve civciv beslerdi.

Hubi'ye aynı zamanda Kemik Babası derlerlerdi. Çünkü her gün mahalledeki kasapları gezer ve kemikleri toplar sokaktaki köpeklere dağıtır. Çok hayırsever olan Hubi, bir gün mahallenin bir köşesinde çok hasta, bitkin ve ölmekte olan bir köpek görür. Hubi köpeği yattığı yerden alır ve evine götürür. Yemek vermeye başlar ve ona iyi bakar. Aradan bir müddet geçtikten sonra köpek kendine gelir ve iyileşir. Köpek sağlığına kavuşunca bu sefer Hubi'nin maddi durumu çok kötüleşir. Bunun üzerine yıkık dökük kulübesini satmaya karar verir. Hubi bu kararını ailesine anlatınca köpek de insan gibi onun dediklerine kulak verir. Bunun üzerinde köpek hemen yerinden kalkar ve Hubi'nin elbisesini dişi ile çekerek onu mezarlığa götürür ve eli ve ayakları ile yeri kazmaya başlar. Ve altın dolusu bir testi çukurdan çıkarır ve Hubi'ye verir. Böylece Hubi yıkık dökük olan kulübesinin yerine yeni bir ev yaptırır ve müreffeh bir hayata kavuşur.

5

Küçük Balık

Bağdat'ın Dicle nehri kenarında eski bir mahallede Abdan isminde yoksul genç bir balıkçı yaşıyordu. Abdan her gün sabah Dicle nehrine gidip balık tutar ve pazarda satar. Böylece geçimini sağlar. Abdan'a bu mesleği kendisi gibi balıkçı olan babasından miras kalmıştır. Bir gün Abdan her zaman yaptığı gibi sabah ezanından sonra nehre gider ve balık tutmak için ağını nehre atar. Ağı çekince sadece ufacık bir balık çıkar. Abdan balığın ufacık olduğu görünce ne yenileceği ne de satılabileceği düşünerek tekrar onu suya atar. İkinci sefer ağını atınca, yine aynı balık çıkar. Abdan yine balığı suya atar. Üçüncü sefer ağını atan Abdan yine aynı balığı bir daha tutar. Abdan yine ona üzülerek suya atar. Bu sefer aniden nehirden bir gürültü ve fırtına çıkar, fırtınanın içinden koskocaman bir balık çıkar ve "Ben o üç defa tuttuğum ve suya attığın ufacık balığın annesiyim, o benim tek kız çocuğumdur; sen de onu azat etmekle bana hayatımda unutamayacağım büyük bir iyilik yaptın. İyiliğe karşı iyilik yapmak gerekir. Her Cuma gününün sabah ezanından sonra buraya gel, ben senin iyiliğinin karşılığını vereceğim." der ve kaybolur. Abdan da büyük balığın dediği üzere Cuma günü sabah ezanından sonra aynı yere gelir ve balığın sudan çıkıp kendisine altın ve mücevher parçalarını attığını görür. Abdan da balığın kendisine attığı altın ve mücevherleri toplar ve bunlarla geçimini sağlar. Bu iş tam bir sene

boyunca devam eder. Abdan çok zengin olur, evlenir, ev ve büyük bir vapur alır.

6

Çöplükten Rızık

Bağdat'ta Hacı Saudi adında yoksul bir adam harabe şeklinde olan bir evde yaşar. Buna rağmen kapısını çalan yoksullara da yardım etmeyi hiçbir şekilde reddetmezdi. Yağmurlu, fırtınalı ve soğuk bir gecede kapısı çalınır. Kapıyı açan Hacı Saudi, karşısında fakir, elbisesi yırtık bir adam bulur, evine alır, yemek yedirir ve çay içirdikten sonra yatması için ona yatak döşer. Ertesi günün sabahında ev sahibi Saudi misafirini uyandırmak için odaya girince adamın gittiğini ve yatak üzerinde "Allah senin rızıkını çöplükte kılınsın" ibaresinin yazıldığı bir kâğıt parçasını bulur. Hacı Saudi adamın niçin öyle yazdığını anlayamaz ve bunun arkasında bir sır olduğunu düşünür.

Aradan bir süre geçtikten sonra, Hacı Saudi'nin torunu evin anahtarını kaybeder. Karısı ve çocukları anahtarın çöplüğe atıldığını düşünürler. Bunun üzerinde Hacı Saudi çöplüğe gider ve aramaya başlar. Çöplüğü arayan Hacı Saudi ağır bir kumaş kesesi bulur, keseyi açınca içinde çok sayıda altın görür. Anahtarı da her ne kadar arasa da bulamadan eve geri döner. Eve dönünce kendisine anahtarın bulunduğunu söylerler. Hacı Saudi, bir süre önce aklına misafir ettiği yoksul adamın yazdığı kâğıt parçası aklına gelir. Hacı Saudi bulduğu altınlar sayesinde müreffeh bir hayata kavuşur ve yeni bir ev satın alır.

Balıkçıların Hikâyesi

Dicle nehrinde balık tutmaya giden balıkçılar, dönüşlerinde nehrin kenarında oturan ve önüne koyduğu boş bir sahanla dilencilik yapan bir gence günlük nafakasını karşılaması için sırası ile bir balık koymayı adet edinmişlerdir.

Böyle günlerini balık dilenmekle geçiren yoksul genç günlerden bir gün balıkçıların birinin sahanına attığı balığı almayı kabul etmez ve ona “Ban bir günlük yemek verip karnımı doyurmaya çalışacağına bana ömür boyu yemek getirebileceğim bir meslek öğretsene” der. Bunun üzerinde nehirde her gün balık tutan balıkçılar toplanır ve genç çocuğa bir balık tutma ağı hediye ederek ona balık avlamayı öğretirler.

Bir müddet sonra genç, usta bir balıkçı olur. Daha sonra para biriktirerek kendine küçük bir ev alır.

Bir gün her zamanki gibi balık tutmaya giderken, komşu evinden çocukların ağlama seslerini işitir. İyi niyetle kulağını kapıya yaslandırarak komşu çocukların açlıktan ağladıklarını duyar. Bunun üzerine her gün sabah erkenden onların kapısının önünde sepet içinde ekmek, yiyecek ve bir miktar para bırakır. Ama onlara hiç görünmezdi. Aradan bir müddet geçtikten sonra komşu kadın, bu sepetin kimin tarafından bırakıldığını merak eder ve onu görmek ister.

Ertesi gün, kadın kapının arkasında bekler. Genç balıkçı sepeti bırakır bırakmaz kapıyı açar ve onu görür. Onunla konuşur ve teşekkür ettikten sonra neden kendilerine yardım ettiğini sorar. Balıkçı kendisi daha önce yoksul olduğu için yoksulluğun ne kadar acı verici bir durum olduğunu bildiğini ve yoksullara yardım etmek istediğini söyler. Kadının genç çocuğa “Ben seni oğlum gibi sevdim. Kızımın da senin gibi yardım sever ve çalışkan biri ile evlenmesini isterim” der. Genç balıkçı da buna sevinir ve kadının kızı ile evlenir. Daha sonra hep beraber güzel ve mutlu bir yaşam sürerler.

8

Para ve Huzur

Bağdat'ın bir mahallesinde yoksul ama ailesi ve çocukları ile huzur içinde yaşayan bir aile ile biri de çok zengin ama sabahlara kadar eğlence ile meşgul olan iki komşu aile yan yana yaşırdı. Zengin komşu sabaha kadar içki içer ve arkadaşları ile eğlence yaptığı için az uyur çok yorulurdu. Yoksul komşu ise akşam namazından sonra ailesi ile zamanı geçirir, çoluk çocukları ile eğlenir ve huzur içinde yaşırdı.

Bir gün zengin komşu, yoksul komşusuna bakar ve parası olmamasına rağmen ne kadar huzurlu bir yaşamı olduğunu görür. Onu huzurundan alı koymak için ertesi gün yanına gider ve ona “Sen benim kaç yıllık komşusun, sana çok güveniyorum, paramı senin yanında emanet edeceğim, lütfen beni kırma” der. Yoksul ama iyi niyetli olan komşu, zengin komşusunu arzusunu yerine getir ve emaneti alır. Bunun üzerine gece sabaha kadar onun paralarına bir şey olmaması için nöbet tutar. Böylece ailesinden ve çoluk çocuğundan ayrılır ve onlara zaman ayıramaz olur. Gün geçtikçe hem kendisi hem de çoluk çocuğu huzursuz olurlar. Hatta zengin komşunun parasını beklemekten uyumaya zaman bulamaz olur.

Çocukları yakınmaya başlarlar ve neden kendileri ile eskisi gibi zaman geçirmediğini söylerler. Yoksul adam bu huzursuzluğa dayanmayarak parayı komşusuna iade eder ve ona “Aziz komşum paramı geri al, benim paraya ihtiyacım yok, huzura ihtiyacım var, bana göre insanın paradan ziyade huzura ihtiyacı var.” der. Zengin komşu ise “Haklısın, ben çok zengin bir adamım, ama hiç huzurum yoktur.” der.

9

Köpeğin Vefası

Geçmiş zamanlarda Bağdatlı Tüccarın birinin sarayını hırsızlardan koruyan çok güçlü ve sadık bir köpeği vardı. Tüccarın torunlarından biri bu köpeği çok sever ve onunla sürekli oynayarak hoşça vakit geçirir. Aradan baya bir zaman geçtikten sonra köpek yaşlanır ve takatten düşer. Tüccar da korumalarına köpeğin uzaklara götürülüp bırakılmasını söyler. Korumalar da köpeği götürüp çölün ortasına bırakırlar. Aradan iki gün geçtikten sonra köpek yine saraya geri döner. Tüccar da yine onu kovdurur. Köpek bu sefer tüccarın sarayında artık yerinin kalmadığını anlar ve uzaklaşmaya karar

verir. Bunun üzerinde nehir kenarında bulunan bir harabede yaşamaya karar verir ve oradan hiç ayrılmaz olur.

Bir gün köpek nehrin kenarında otururken birkaç çocuğun nehirde yüzdüklerini ve oynadıklarını görür. Aradan birkaç dakika geçtikten sonra nehirde çok kuvvetli bir dalga olur. Çocukların biri bu dalga esnasında boğulma tehlikesi geçirir. Bunu gören köpek suya atlanır ve çocuğu kurtarır.

Çocuk nehir kıyısına köpek sayesinde gelebilir. Gözleri açtığında kendisini kurtaran köpeğin büyükbabasının kovduğu yaşlı köpek olduğunu fark eder. Bunun üzerine büyükbabasına gider ve ona “İnsan kendine yıllarca hizmet eden köpeğine karşı vefasızlık, yapar, ama köpek, yıllarca kendisine yemek veren insana karşı vefasızlık yapmaz” der.

10

Kedi Kız

Eskiden hiç çocukları olmayan bir karı koca bir gün Allah’a çokça dua ederek kendilerine bir çocuk vermesini isterler. Bir gün akşam saatinde evladı olmadığından dolayı iyice canı sıkılan evin hanımı “ Allah’ım kedi de olsa bana bir kız çocuğu ver” şeklinde dua eder. Cenab-ı Allah da bu hanımın duasını kabul eder, daha sonra kadın bir kedi doğurur.

Bir süre sonra kedi büyüyünce anne baba sabah saatlerinde işe giderken onu evde yalnız bırakmak zorunda kalırlar. Kedi de şehirde dolaşarak güzel evleri, dükkân ve çarşıları görür, gündüzünü dışarıda geçirir ve anne babası dönmeden önce de eve geri döner.

Bu kedi bir gün şehirde dolaşırken içinde çok güzel ağaçlar bulunan kralın muhteşem sarayını görür. Saraya girmeye çalışır ama korumalar onu engeller ve kovalarlar. Ama kedi bir yolunu bularak sarayın duvarından atlayarak içeri girer. Sarayın bahçesinde dolaşır ve burada bin bir çeşit ağaçların bulunduğunu görür ve güzelliklerine hayran olur. Bahçenin ortasında bir küçük havuz görünce, hemen canı yüzmek ister. Bunun üzerine kedi kılığında çıkar, ve parmaklarındaki yüzükleri çıkarır ve kedinin yerini harikulade güzel bir kız alır. Dünyalar güzeli bu kız havuza girere ve bir miktar yüzer. Daha sonra havuzdan çıkar ve yine kedi kılığına girer. Ağaçlardan meyve kopartarak bahçeden ayrılır.

Akşam saatinde anne ve baba evlerinde hayatlarında hiç görmedikleri güzel meyveleri bulurlar. Nerden geldiğini anlayamazlarsa da yinede bunları yerler ve Allah'a şükrederler.

Kedi bu mihvalde bir ay boyunca her gün aynı şeyi yapar. Kedinin saraya girmesinden korumalar çok rahatsız olur ama bir türlü onu yakalayamazlar.

Bir gün kralın oğlu korumaların rahatsız olduklarını görünce onlara neden rahatsız olduklarını sorar. Korumalar da kedinin kendilerine ne yaptığını anlatırlar.

Kral oğlu kediyi yakalamaya karar verir ve ertesi gün kendisini ağaçlar arasında saklar. Kedinin bahçeye girdiğini, elbisesini ve kılığını çıkardığını görür. Kralın oğlu kızın harikulade güzelliğine karşı şaşırır ve gizlice onun çıkardığı yüzüklerden birini alır.

Kız sudan çıkınca yüzüklerinden birinin kaybolduğu görür. Onu aramaya başlar ama bir türlü bulamaz ve üzülerek eve geri döner. Ertesi gün kralın oğlu tekrar kızın bir yüzüğünü çalar ve ona görünmeden eve dönünce onu takip eder.

Ertesi güne kral oğlu yanına babasını da alarak kızı istemeye gider. Kralı evlerinde gören karı koca şaşırır kalır ve ne yapacaklarını bilemez olurlar. Kral biraz oturduktan sonra "Allah'ın emri ve peygamberin kavliyle kızınızı oğluma istiyorum" der. Bunu duyan karı koca, şaşkına döner ve koca "Benim kızım olsa, baş üstüne verirdim, ama benim kızım yok ki vereyim" der. Bu sırada oğlan kral babasına konuşma fırsatı vermeden "Hayır, kızınız var, hem de harikulade güzeldi,, bu iki yüzük de onundur." der. Karı koca yüzüğü görünce kedi olan kızlarının yüzüklerini olduğunu fark ederler. Bunun üzerine "Ey kralımız, bizim çocuğumuz olmazdı, Cenab-ı Allah'a dua ettikten sonra o bize bir kedi verdi, Sizin oğlunuz bizim kedi olan kızımızla evlenmek ister mi hiç?" der. Kral oğluna "Oğlum, sen beni kız değil, gerçekten kedi istemeye mi getirdin?" der. Oğlan "Baba bırak kedi gelsin de gör" der. Anne kedi olan kızını çağırır. Meclis gelen kedi aniden herkesin önünde kılığını değiştirir ve harikulade bir kıza dönüşür. Bunun gören baba- anne dâhil herkes şaşkına döner. Kız her şeyden önce anne ve babasına sarılır, ellerini öper, Cenab-ı Allah'ın onların iman ve inançlarını denemek

için kendisinin bir kedi şeklinde yarattığını söyler. Kral'da karı kocanın Allah'ın kaderine ne kadar razı olduklarını hem de kızın güzelliğini görünce, bu kızın oğluna almaya karar verir ve tüm aileyi sarayına götürür. Oğlan'da bu kız ile evlenir ve hayatlarının sonuna kadar mutlu olurlar.

SONUÇ

Çalışmamız sahadan derleme yöntemiyle derlenen on masal metninden oluşmuş ve incelenmiştir. Bu çalışma Irak ve Bağdat masalları ile ilgili Türkçe olarak yapılacak incelemelere yardımcı olacaktır.

İncelemeden elde edilen sonuçlar şu şekilde sıralanabilir.

Masallar diğer halk edebiyatı ürünleri gibi yaşanan teknolojik gelişmelerden dolayı unutulmaya yüz çevirmektedir. Bir an önce bu halk kültürü ürünlerinin kaybolmaktan kurtarılıp yazıya geçirilmesi gerekir.

İlerde Türk masalları ile yapılabilecek varyant ve motif çalışmalarına yardımcı olunması için Bağdat masallarının Türkçe metnin bulunması önem arz etmektedir.

Bu çalışma Türk okuruna Bağdat masalları ve dolayısıyla Bağdat halk kültürü ile az da olsa bir fikir vermektedir.

Bu çalışmamız, ilerde genişletebilecek bir yapıya sahiptir.

Çalışmaya alınan masalların kimin tarafından anlatıldığına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Çalışmaya alınan masal metinlerini anlatan kaynak kişilerin isimleri ve kaynak kişiler hakkındaki bilgiler, derleme yeri ve tarihiyle ilgili bilgiler verilmiştir. Bunlar sayesinde ileride derlenecek metinlerin orijinal veya varyant olup olmadığı tespit edilebilecektir.

Bir millet veya topluluk kendi varlığını kültürel değerleri ile ancak koruyabilecek; gelecek nesillere aktarabilecek ve dünyanın diğer milletlerine tanıtabilecektir. Böylece dünya milletleri arasında ortak kültürel ve toplumsal değerler tespit edilecek ve bu ortak değerlerden hareketle insanlık hizmetine sunulabilecek çok güzel çalışmalar hazırlanabilecektir.

---

¹ Pertev Naili Boratav, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, 10.baskı, Gerçek Yayınevi, İstanbul 2000, s.75.

² Şükrü Elçin, Halk Edebiyatına Giriş, Akçağ Yayınevi, 1993, s.369

³ Saim Sakaoğlu, Gümüşhane ve Bayburt Masalları, Akçağ Yayınevi, Ankara 2002, s.4.

⁴ Umay Günay, Elazığ Masalları (İnceleme), Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum, 1975, s.2.

⁵ Ali Berat Alptekin, Taşeli Masalları, Akçağ Yayınevi, Ankara 2002, s.XI.

⁶ Esmâ Şimeşek, Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip İncelemesi 1, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001, s.197.

⁷ Necdet Yaşar Bayatlı, Irak Türkmenlerinin Halk Masalları (İnceleme- Metin-Sözlük), Berikan Yayınevi, Ankara 2009, s.11.

⁸ Ali Berat Alptekin, Kazak Masallarından Seçmeler, Akçağ Yayınları, 2002, s.29.

KAYNAKÇA

ALBAYRAK, Nurettin, **Ansiklopedik Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü**, L&M Yayınları, İstanbul 2004.

ALPTEKİN, Ali Berat, **Taşeli Masalları**, Akçağ Yayınevi, Ankara 2002.

ALPTEKİN, Ali Berat, **Kazak Masallarından Seçmeler**, Akçağ Yayınları, 2002

BAYATLI, Necdet Yaşar, **Irak Türkmenlerinin Halk Masalları (İnceleme- Metin-Sözlük)**, Berikan Yayınevi, Ankara 2009.

BORATAV, Pertev Naili, **100 Soruda Türk Halk Edebiyatı**, 10.baskı, Gerçek Yayınevi, İstanbul 2000

ELÇİN, Şükrü, **Halk Edebiyatına Giriş**, Akçağ Yayınevi, 1993, s.369

GÜLEÇ, Hamdi, **Halk Edebiyatı**, Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya 2002.

GÜNAY, Umay, **Elazığ Masalları (İnceleme)**, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum, 1975.

KARADAVUT Zekeriya, **Kırgız Masalları**, Kçmen Yayınları, Konya 2006.

KAYA, Doğan, **Ansiklopedik Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü**, Akçağ Yayınevi, Ankara 2007.

SAKAOĞLU, Saim, **Gümüşhane ve Bayburt Masalları**, Akçağ Yayınevi, Ankara 2002.

SAKAOĞLU, Saim, **Masal Araştırmaları**, Akçağ Yayınevi, Ankara 1999.

ŞİMEŞEK, Esmâ, **Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip İncelemesi 1**, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001.

KAYNAK KIŞİLER

1. Leyla Hamad Avvad 1956 Bağdat doğumlu (Ev hanımı)
2. Nazım Mecit Hayıt 1949 Bağdat doğumlu (Emekli öğretmen)
3. Ali Casim Hamit 1958 Bağdat doğumlu (Esnaf)
4. Ali İhsan Jasım 1961 Necef doğumlu (Esnaf)
5. Mehdi Halil İbrahim 1953 Bağdat doğumlu (Ortaokul mezunu)
6. Cemile İbrahim Vahab 1948 Bağdat doğumlu (Ev Hanımı)
7. Mehdi Halil İbrahim 1953 Bağdat doğumlu (Ortaokul mezunu)
8. Saad Kasım Ali 1957 Hille doğumlu (Memur)
9. Ali İhsan Jasım 1961 Necef doğumlu (Esnaf)
10. Kadriye Celal Allavi 1968 Bağdat doğumlu (Ev hanımı)

ABSTRACT

A Studay Of Popular Baghdadi Tales

Nation or society can maintain its presence through it's cultural values ,transferred to other generations, defined and presented to the rest of the nations. In this context , common cultural and societal values among the nations could be definef and affirmed. With these common values, beautiful work could be prepare to serve humanity It is possible to say that the folk tales is the main artery of the popular literature of what it carries cultural and societal values.

This research addressed ten texts of popular Baghdadi tales that were collected from a field study to define and present them to the Turkish reader. Before checking styles and forms of the Popular Baghdadi tales, these were done from content and form points of view. After verifying, the text has been listed in Turkish language, that were collected from a field study.